

Vergaderjaar 1984-1985

18 784

Wijziging van de onteigeningswet

A

OORSPRONKELIJKE TEKST VAN HET ONTWERP VAN WET EN MEMORIE VAN TOELICHTING ZOALS VOORGELEGD AAN DE RAAD VAN STATE

I. VOORSTEL VAN WET

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Alzo Wij in overweging genomen hebben dat het wenselijk is titel IV van de onteigeningswet te wijzigen met het oog op een verduidelijking van het begrip bouwplan en op het aanbrengen van enige verbeteringen in de procedures;

Zo is het dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedgevonden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I

De onteigeningswet wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 77 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid, onder 2°, komt te luiden:
 - 2°. ten behoeve van de uitvoering van een bouwplan in het belang van de ruimtelijke ontwikkeling of van de volkshuisvesting of van een zodanig plan van werken, geen bouwwerken zijnde, of plan van werkzaamheden, mits gedeputeerde staten vooraf hebben verklaard tegen dat plan geen bezwaar te hebben.

2. Tussen het eerste en het tweede lid worden vier nieuwe leden ingevoegd, luidende:

In dit artikel wordt verstaan onder bouwplan: een project tot het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen alsmede het vergroten van een of meer bouwwerken;

plan van werken, geen bouwwerken zijnde: een project tot het aanleggen, het geheel of gedeeltelijk vernieuwen of veranderen alsmede het vergroten van een of meer werken, geen bouwwerken zijnde;

plan van werkzaamheden: een project tot het verrichten van een of meer werkzaamheden.

Een bouwplan kan mede een plan van werken, geen bouwwerken zijnde, of een plan van werkzaamheden omvatten; een plan van werken, geen bouwwerken zijnde, kan mede een plan van werkzaamheden omvatten.

Alvorens gedeputeerde staten een beslissing wordt gevraagd omtrent de in het eerste lid, onder 2°, bedoelde verklaring van geen bezwaar ligt het bouwplan dan wel het plan van werken, geen bouwwerken zijnde, of het plan van werkzaamheden gedurende een maand ter gemeentesecretarie voor een ieder ter inzage. De burgemeester maakt de nederlegging te voren in een of meer dag- of nieuwsbladen die in de gemeente verspreid worden, en voorts op de gebruikelijke wijze bekend. De bekendmaking houdt mededeling in van de in het vierde lid bedoelde bevoegdheid.

Gedurende de in het derde lid genoemde termijn kunnen belanghebbenden schriftelijk bij het gemeentebestuur bezwaren indienen tegen het plan.

Het plan wordt met de daartegen ingebrachte bezwaren aan gedeputeerde staten toegezonden. Gedeputeerde staten beslissen, de inspecteur van de ruimtelijke ordening gehoord, binnen drie maanden na de dag waarop zij het plan hebben ontvangen, omtrent de verklaring van geen bezwaar.

3. Het zesde (oud tweede) lid komt te luiden:

In de in het eerste lid genoemde gevallen geschiedt de onteigening overeenkomstig de volgende artikelen.

B

Artikel 80 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het tweede lid, onder 1°, komt te luiden:

- 1°. een uitgewerkt plan met uitvoerige kaarten en met grondtekeningen waarop de te onteigenen percelen, en bij afzonderlijke onteigening als bedoeld in artikel 4, eerste lid, de percelen ten behoeve en ten laste waarvan de te onteigenen erfdienstbaarheden zijn gevestigd en de percelen welke met andere te onteigenen zakelijke rechten zijn bezwaard, met vermelding hunner kadastrale nummers zijn aangewezen;

2. Vóór het gestelde in het tweede lid, onder 3° en 4°, wordt telkens ingevoegd:

bij afzonderlijke onteigening als bedoeld in artikel 4, eerste lid,.

3. In het derde lid vervallen de woorden «ten minste».

4. Het vierde lid komt te luiden:
De burgemeester maakt de nederlegging te voren in een of meer dag- of nieuwsbladen die in de gemeente verspreid worden, en voorts op de gebruikelijke wijze bekend. De bekendmaking vermeldt zo mogelijk de aard en de strekking van de feitelijke werken of werkzaamheden en houdt mededeling in van de in artikel 81 bedoelde bevoegdheid.

5. Het vijfde lid komt te luiden:
Het raadsbesluit tot onteigening vervalt, indien het niet uiterlijk negen maanden na afloop van de in het tweede lid genoemde termijn met de plannen, kaarten, grondtekeningen en bezwaarschriften, in dit artikel en artikel 81 bedoeld, aan Ons is voorgedragen. Een door Ons goedgekeurd raadsbesluit tot onteigening vervalt, indien de onteigenende partij niet binnen twee jaar na de dagtekening van Ons besluit de eigendom bij minnelijke overeenkomst heeft verkregen overeenkomstig het bepaalde in artikel 17 of de eigenaren, in het onteigeningsbesluit aangewezen, voor de arrondissementrechtbank, onder wier rechtsgebied de goederen gelegen zijn, heeft doen dagvaarden overeenkomstig het bepaalde in artikel 18.

C

Artikel 81 komt te luiden:
Artikel 81. Gedurende de in artikel 80, tweede lid, genoemde termijn kunnen belanghebbenden schriftelijk bij het gemeentebestuur bezwaren indienen tegen het onteigeningsplan.

D

Artikel 83 wordt als volgt gewijzigd:
1. Vóór het gestelde in het eerste lid, onder 2°, wordt ingevoegd:
bij afzonderlijke onteigening als bedoeld in artikel 4, eerste lid.,
2. Het eerste lid, onder 3°, komt te luiden:
3°. de namen volgens de registers van het kadaster van de eigenaars en mede-eigenaars van de te onteigenen percelen en, bij afzonderlijke onteigening als bedoeld in artikel 4, eerste lid, van die ten behoeve waarvan de te onteigenen erfdiensbaarheden zijn gevestigd en van de rechthebbenden en mede-rechthebbenden op de andere te onteigenen zakelijke rechten.

E

Artikel 84 komt te luiden:
Artikel 84. Het raadsbesluit tot onteigening, dan wel een afschrift of afdruk ervan, wordt gedurende een maand ter inzage voor een ieder nedergelegd op de secretarie der gemeente.

De burgemeester maakt de nederlegging te voren in een of meer dag- of nieuwsbladen die in de gemeente verspreid worden, en voorts op de gebruikelijke wijze bekend. De bekendmaking vermeldt zo mogelijk de aard en de strekking van de feitelijke werken of werkzaamheden en houdt mededeling in van de in het derde lid bedoelde bevoegdheid.

Gedurende de in het eerste lid genoemde termijn kunnen belanghebbenden schriftelijk bij Ons bezwaren indienen tegen het raadsbesluit tot onteigening.

F

Artikel 85 wordt als volgt gewijzigd:
1. In het eerste lid vervallen de derde en de vierde volzin en komt de laatste volzin te luiden:
Het raadsbesluit tot onteigening vervalt, indien het niet uiterlijk een maand na afloop van de in artikel 84, eerste lid, genoemde termijn met de plannen, kaarten en grondtekeningen aan Ons is voorgedragen.

2. In het tweede lid wordt «na drie jaar te rekenen van het tijdstip» vervangen door: drie jaar na de dag.

G

Artikel 86 wordt als volgt gewijzigd:
1. In het eerste lid wordt «het gemeentebestuur en de onteigenende partij» vervangen door: het gemeentebestuur, de onteigenende partij en, zo mogelijk, de in artikel 83, eerste lid, onder 3°, bedoelde eigenaren en andere rechthebbenden.

2. Tussen het eerste en het tweede lid wordt een nieuw lid ingevoegd, luidende:

Alvorens te beslissen omtrent het raadsbesluit tot onteigening worden degenen, die tijdig ingeolge artikel 84, derde lid, bezwaren hebben ingediend, door of vanwege Onze Minister die het aangaat, in de gelegenheid gesteld zich in persoon of bij gemachtigde te doen horen. Zonodig kan Onze Minister ook andere belanghebbenden in de gelegenheid stellen zich in persoon of bij gemachtigde te doen horen.

3. Het derde (oud tweede) lid komt te luiden:

Ons besluit wordt met het raadsbesluit tot onteigening in de Staatscourant openbaar gemaakt.

H

Artikel 87 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:
Indien de gemeenteraad naar aanleiding van een tot onteigening strekkend verzoek van een ander publiekrechtelijk lichaam of een instelling niet binnen vier maanden na afloop van de in artikel 80, tweede lid, genoemde termijn tot onteigening besluit kan de aanvrager gedurende een maand nadien bij Ons voorziening vragen.

2. In het derde lid wordt «tenminste een en twintig dagen» vervangen door: een maand.

ARTIKEL II

Op de voor het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet genomen raadsbesluiten tot onteigening blijven de voor dat tijdstip geldende bepalingen van Titel IV van de onteigeningswet van toepassing.

ARTIKEL III

1. Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.
2. Titel IV van de onteigeningswet wordt door Onze Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening overgebracht in de wettelijke spelling en door Onze Minister van Justitie in een doorlopende tekst in het Staatsblad geplaatst; daarbij worden de leden van de artikelen van nummers voorzien.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst, en dat alle ministeriële departementen, autoriteiten, colleges en ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

De Minister van Justitie,

II. MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen

1. In het regeerakkoord, dat leidde tot het tweede Kabinet-Van Agt, is in de conclusies ten aanzien van de volkshuisvesting onder punt 11 gesteld: «Onteigening dient mogelijk te worden bij weigering achterstallig onderhoud of aanpassing aan de geldende eisen. Een zorgvuldige aanpassing van de onteigeningsgrond in de wet is daartoe nodig» (Tweede Kamer zitting 1981; 17 000 no. 6 blz. 24). In de daarop gevolgde regeringsverklaring is terzake medegedeeld: «Voorts zal in voorbereiding worden genomen een ontwerp van wet tot wijziging van de onteigeningswet, waarbij wordt aangegeven wat onder een bouwplan als grondslag voor onteigening wordt verstaan. Daarmee wordt voldaan aan de in het regeerakkoord neergelegde wens, onteigening mogelijk te maken bij weigering, achterstallig onderhoud uit te voeren of noodzakelijke verbeteringen aan te brengen» (Handelingen Tweede Kamer 16 november 1981, blz. 329, rechter kolom).

2. Van de mogelijkheid tot onteigening ter uitvoering van een bouwplan, als bedoeld in artikel 77, eerste lid, onder 2°, van de onteigeningswet, is tot dusverre in de praktijk (te) weinig gebruik gemaakt. Een van de oorzaken daarvan is, naar kan worden aangenomen, onvoldoende bekendheid van deze mogelijkheid – en van de andere bij de wet geboden mogelijkheden – bij de gemeentebesturen. Met het oog daarop is in juli 1981 door het departement van de eerste ondergetekende een brochure uitgegeven, getiteld «De onteigeningswet; een handreiking voor de praktijk».

Gehoopt mag worden dat deze brochure een nuttig effect heeft in die zin dat mogelijkheden ontdekt zijn en onzekerheden en misverstanden zijn weggenomen. Niettemin verdient het aanbeveling dat de wettekst zelf zo duidelijk mogelijk is. Het wetsontwerp strekt in de eerste plaats daartoe en wel door artikel 77, eerste lid, onder 2°, opnieuw te formuleren en aan het artikel een afzonderlijk lid toe te voegen, waarin van de in het eerste lid, onder 2°, vervatte planvormen een begripsomschrijving is gegeven (artikel I, onderdeel A).

3. Met betrekking tot de voorgestelde gewijzigde bewoording van artikel 77, eerste lid, onder 2°, dient op verschillende aspecten te worden gewezen.

In de eerste plaats is vervallen het onderscheid tussen (uitvoering van) een bouwplan in het belang van de volkshuisvesting enerzijds en (uitvoering van) een bouwplan, dan wel (van) werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden in het belang van de reconstructie van een bebouwde kom of een gedeelte daarvan anderzijds. De driedeling van de onteigeningsgrondslagen – thans benoemd als bouwplan, plan van werken, geen bouwwerken zijnde en plan van werkzaamheden – wordt over de gehele lijn doorgevoerd.

Voorts is een niet onbelangrijke verruiming van de toepassingsmogelijkheden van de onteigeningsgrondslagen gevonden in de opheffing van de beperking der belangen welke bij de onteigening moeten zijn gediend. Tot dusverre was een onteigening op deze grondslagen slechts mogelijk indien zij geschiedde in het belang van de volkshuisvesting of in het belang van de reconstructie van (een gedeelte van) de bebouwde kom. Hierdoor kunnen bouwplannen die ontegenzeggelijk in het belang van de ruimtelijke ontwikkeling zijn te achten, zoals scholenbouwplannen of plannen voor bouwwerken ten behoeve van sociaal-culturele en openbare doeleinden, uitsluitend als onteigeningsbasis worden gehanteerd indien de uitvoering daarvan mede plaatsvindt in het belang van de stads- of dorpsreconstructie. Of de bouwplanuitvoering in concreto mede in het belang is van die reconstructie is dan in zekere zin een kwestie van wetsuitleg en toevallige feitelijke omstandigheden. In de regel is bij zodanige bouwplannen het volkshuisvestingsbelang te zeer daarvan verwijderd, zodat evenmin vanwege dat belang de onteigening kan worden voortgezet. Weliswaar kan door aanpassing van het bouwplan, bij voorbeeld door het opnemen van woningen daarin, tevens het volkshuisvestingsbelang worden gediend, doch zulks is wel een ietwat gekunstelde methode. Hoe dit ook zij, het voortduren van deze ongewisse toestand is nauwelijks verdedigbaar. Bovendien zijn bij de uitvoering van deze bouwplannen ook andere aspecten van algemeen belang in het geding. Op grond van deze overwegingen en in aansluiting op de aanduiding van de onderhavige titel (Titel IV, Over onteigening in het belang van de ruimtelijke ontwikkeling en van de volkshuisvesting) wordt thans voorgesteld om onteigening op basis van al deze grondslagen mede

mogelijk te maken in het belang van de ruimtelijke ontwikkeling. De verwezenlijking van bouwplannen en van de andere hier aan de orde zijnde plannen kan dan ook volledig door onteigening worden gewaarborgd.

4. In een nieuw (derde) lid van artikel 77 zijn de drie onteigeningsgrondslagen nader gedefinieerd. Het bouwplan is daarvan het belangrijkste en het meest omvattend, gevolgd door het plan van werken, geen bouwwerken zijnde en het plan van werkzaamheden. Het rechtsgevolg van elk van die plannen is overigens volkomen gelijk: ten behoeve van de uitvoering kan een onteigening zonder voorafgaande nutswet plaatsvinden.

In de omschrijving van het bouwplan is tot uitdrukking gebracht dat hier niet alleen sprake behoeft te zijn van een project tot het geheel of gedeeltelijk oprichten van een of meer bouwwerken (cum annexis), maar ook tot het geheel of gedeeltelijk vernieuwen of veranderen alsmede tot het vergroten daarvan. De begrippen «vernieuwen, veranderen of vergroten» omvatten mede het in een goede staat van onderhoud brengen en het aan de eisen des tijds aanpassen van een bouwwerk. Op basis van een daartoe strekkend bouwplan kan de uitvoering van achterstallig onderhoud en zelfs verbeteringen aan bebouwing langs de weg van onteigening worden veiliggesteld. Hetzelfde geldt mutatis mutandis voor werken, geen bouwwerken zijnde.

5. De hiervoren aangegeven wijzigingen van artikel 77 van de Wet betekenen zowel op zich zelf als in onderlinge samenhang een aanzienlijke verruiming van de toepassingsmogelijkheden van dit instrument, in het bijzonder in het kader van de stads- en dorpsvernieuwing. Wel zij opgemerkt dat het enkel begrepen zijn van gronden binnen een gebied waar de uitvoering van een bouwplan, een plan van werken, geen bouwwerken zijnde, danwel een plan van werkzaamheden ter hand zal worden genomen, niet impliceert dat een met dit doel bevorderd onteigeningsplan van de gemeente te allen tijde de goedkeuring van de Kroon verkrijgt. Een misvatting van deze aard doet zich nogal eens voor bij de bestemmingsplanontteigening. Het is naar onze mening daarom wellicht niet overbodig thans met nadruk te wijzen op het gegeven dat alle onteigeningsplannen, ongeacht de basis waarop zij stoelen, worden doorgelicht door de Kroon aan de hand van een aantal in de jurispruden-

tie verankerde beoordelingsmaatstaven, naast uiteraard de formele en procedurele vereisten waaraan deze plannen moeten beantwoorden. Dienaangaande mogen wij verwijzen naar de eerdervermelde brochure.

6. Wij hebben deze gelegenheid aangegrepen om een aantal wijzigingen aan te brengen ter verbetering van verschillende procedures. Om maar bij de hiervóór besproken onteigeningsgrondslag te blijven: in de nieuwe leden 3-5 van artikel 77 (artikel I, onderdeel A) is onder meer voorgeschreven dat de desbetreffende plannen ter inzage dienen te worden gelegd en dat de belanghebbenden de gelegenheid moeten krijgen daartegen schriftelijk bezwaren in te dienen. Eerst daarna mogen Gedeputeerde Staten ten aanzien van het plan de - thans reeds vereiste - verklaring van geen bezwaar afgeven.

Een ander vermeldenswaardig punt is de termijn binnen welke het genoemde college een beslissing dient te nemen (artikel 77, nieuw vijfde lid). Het verstrijken van die termijn heeft geen fataal gevolg in dier voege dat nadien geen besluit terzake meer mag worden genomen en evenmin enig fictief materieel rechtsgevolg, maar opent wél de rechtsingang ingevolge de Wet Arob naar de Afdeling rechtspraak van de Raad van State. Het voorschrijven van een beslissingstermijn en andere procedureregels is in hoofdzaak bedoeld om uniformering te brengen in de wijze van behandeling op provinciaal niveau van verzoeken om de onderwerpelijke verklaring van geen bezwaar. Een der belangrijkste procedurele verbeteringen is het invoeren van het recht van bezwaar voor belanghebbende bij de Kroon tegen het raadsbesluit tot onteigening (artikel I, onderdeel E). In de thans geldende procedure van Titel IV der onteigeningswet hebben de belanghebbenden uitsluitend de gelegenheid bezwaren in te dienen tegen het voornemen van de gemeenteraad om te onteigenen (artikel 81). Indien de gemeenteraad, in voorkomende gevallen na overweging van de tegen dat onteigeningsplan ingediende bezwaren, tot onteigening besluit, ontberen de belanghebbenden de mogelijkheid om anders dan op grond van het Grondwettelijke petitieright, de Kroon te adieren. Voorgesteld wordt die mogelijkheid wel te openen. Als aanvulling op dit recht krijgen degenen die hiervan gebruik hebben gemaakt de gelegenheid zich in

persoon of bij gemachtigde door of vanwege de Minister te doen horen (artikel I, onderdeel G). Deze verplicht, die overigens in toenemende mate in het administratieve (proces)-recht raakt ingeburgd, dient een zorgvuldige besluitvorming te waarborgen. Daarvoor is temeer reden vanwege de complexiteit van de onteigeningsplannen.

Ten slotte beoogt dit wetsvoorstel zoveel mogelijk eenheid in (be-zwaar)termijnen te bewerkstelligen en de beslissingstermijn van de Kroon alsmede de dagvaardingstermijn voor de onteigenende partij te maximaliseren (artikel I, onderdelen B, onder 3 en 5, C, E en H, onder 2).

Artikelsgewijze toelichting

Artikel I, onderdeel A, wijziging van artikel 77

De *onder 1* opgenomen wijziging van de bewoording van het eerste lid, onder 2°, is in het algemeen deel van deze memorie uitvoerig besproken. Wij mogen daarnaar verwijzen.

De term «vooraf» betekent dat de vereiste verklaring van geen bezwaar van gedeputeerde staten moet zijn ingekomen aler de gemeente de administratieve onteigeningsprocedure kan beginnen met het ter inzage leggen van de onteigeningsstukken, bedoeld in artikel 80, tweede lid, van de onteigeningswet.

Met betrekking tot de beoordeling van de (bouw)plannen door de colleges van gedeputeerde staten merken wij op dat zulks redelijkerwijs zal behoren te geschieden aan de hand van beoordelingsmaatstaven van planologische aard. Het is denkbaar dat voor de uitvoering van alle of bepaalde bouw- of andere werken of werkzaamheden die in de onderhavige plannen zijn opgenomen, tevens de zogenaamde anticipatieprocedure van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (artikel 19, c.q. 46) en/of de Woningwet (artikel 50, achtste lid) moet worden doorlopen, bijvoorbeeld als voor het betrokken gebied een bestemmingsplan in procedure is gebracht. In zo'n geval is het wenselijk een synchronisatie van procedures na te streven (terzake mogen wij verwijzen naar de meergenoemde brochure «De onteigeningwet; een handreiking voor de praktijk»). Maar zelfs als dit doel niet kan worden bereikt en de anticipatieprocedure eerst op een later tijdstip tot een afronding kan komen, ligt het uit het oogpunt van rechtsze-

kerheid in de rede dat de beoordeling van dergelijke plannen in het kader van de afgifte van een verklaring van geen bezwaar, als bedoeld in artikel 77, eerste lid, onder 2°, mede plaats heeft aan de hand van de «overige» beoordelingsmaatstaven van de anticipatie-procedure. Daarbij valt te denken aan de dringendheid en de urgentie van de desbetreffende werken.

Nadat de in artikel 77 bedoelde verklaring van geen bezwaar tegen het gehele plan is afgegeven, mag alsdan gevoegelijk worden aangomen dat in het algemeen, afgezien van de grondverwerving, voor de gehele uitvoering van deze plannen geen juridische beletselen zullen opkomen. Het is evenwel niet de bedoeling dat gedeputeerde staten mede een beoordeling geven van de merites van de met deze plannen beoogde onteigening. De bevoegdheid daartoe is en blijft bij uitsluiting toegekend aan de Kroon.

Ook het *onder 2* ingevoegde tweede lid van artikel 77 is reeds uitvoerig aan de orde geweest. Het bevat de beoogde verduidelijking van wat onder een bouwplan, enz., moet worden verstaan. Wij menen daarom te kunnen volstaan met aan te geven uit welke stukken deze plannen bestaan. Dit is mede van belang voor het nieuwe derde lid van artikel 77, op grond waarvan die stukken ter inzage moeten worden gelegd. De plannen bestaan in elk geval uit een met een bestemmingsplankaart vergelijkbare grondtekening waarop de situering van de uit te voeren (bouw)werken is aangegeven, en voorts uit bouw- en gevelttekeningen der bouwwerken danwel (bestek)tekeningen van de andere werken en werkzaamheden voor zover de werken en/of werkzaamheden van dominerende aard zijn.

De eveneens onder 2 in artikel 77 ingevoegde leden 3-5 dienen om een voor alle provinciale besturen uniforme waarborgprocedure voor de afgifte van de in het eerste lid, onder 2°, bedoelde verklaring van geen bezwaar in te voeren.

De term «belanghebbenden» in het vierde lid heeft hier dezelfde ruime betekenis als die welke de Kroon aan dat woord in de verdere bepalingen van de onderhavige Titel toekent. In dit verband zij gewezen op het Koninklijk besluit van 28 december 1981, nr. 20, als ook op de meergenoemde brochure. In elk geval behoren hiertoe diegenen die persoonlijk of zakelijke rechten kunnen doen

gelden ten aanzien van de gronden binnen het desbetreffende plangebied en zij die door de uitvoering van het plan worden geraakt.

De *onder 3* opgenomen wijziging van het zesde lid van artikel 77 betreft een redactionele aanpassing aan het feit dat vier nieuwe leden zijn ingevoegd.

Artikel I, onderdeel B, wijziging van artikel 80

De *onder 1 en 2* voorgestelde invoeging van de woorden «(en) bij afzonderlijke onteigening als bedoeld in artikel 4, eerste lid,» dient om duidelijker aan te geven wanneer en waarom bepaalde gegevens en stukken in de onteigeningsprocedure moeten worden verstrekt.

Artikel 4, eerste lid, van de onteigeningswet bepaalt dat wanneer een onroerend goed, dat toebehoort aan de onteigenende partij, bezwaard is met een zakelijk recht van erfdienstbaarheid, opstal, erfpacht, vruchtgebruik, gebruik, bewoning of beklemming, dat recht afzonderlijk kan worden onteigend.

Onder 3 wordt de termijn van terinzageliggig in het derde lid beperkt tot een maand. Omtrent termijnen mag geen onduidelijkheid bestaan.

Onder 4 wordt voorgesteld in het vierde lid de woorden «vermeldt zo mogelijk de aard en de strekking van de feitelijke werken of werkzaamheden en» in te voegen. De bedoeling daarvan is de informatie voor de belanghebbenden, die artikel 84 van de onteigeningswet wél voorschrijft bij de terinzagelegging van het door de raad genomen besluit tot onteigening, ook reeds bij de aan dat besluit voorafgaande terinzagelegging verplicht te stellen. De ratio van dit voorstel zal duidelijk zijn.

Ingevolge het voorstel *onder 5* is de mogelijkheid van verlenging van de in het vijfde lid genoemde termijnen komen te vervallen en is in de plaats daarvan de maximale termijn aanstands opgenomen. In de onteigeningspraktijk blijkt dat in toenemende mate van de mogelijkheid tot verlenging gebruik moet worden gemaakt. In dit verband speelt de complexiteit van de onteigeningsplannen een belangrijke rol. Ter vermijding van onnodige administratieve (procedure)-handelingen en de daarmee verband houdende kosten hebben wij voor deze oplossing gekozen.

Artikel I, onderdeel C, wijziging van artikel 81

De in dit artikel genoemde termijn voor het indienen van bezwaren wordt teruggebracht tot de thans gebruikelijke duur van een maand.

Artikel I, onderdeel D, wijziging van artikel 83

Te dezer zake kan worden verwezen naar de toelichting op de in artikel I, onderdeel B, onder 1 en 2 voorgestelde wijzigingen.

Artikel I, onderdeel E, wijziging van artikel 84

Volgens het voorstel zal het artikel uit drie leden bestaan. De eerste twee bevatten in een wat gemoderniseerde bewoording de inhoud van het huidige artikel 84. Het derde lid voert de reeds in het algemene gedeelte van deze memorie aangekondigde bevoegdheid voor belanghebbenden in om bij de Kroon bezwaren in te dienen tegen het raadsbesluit tot onteigening. De bezwaarschriften zullen moeten worden gericht aan Hare Majesteit de Koningin, doch kunnen worden ingediend bij de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. De gemeentebesturen doen er verstandig aan dit te vermelden in de publikaties.

Artikel I, onderdeel F, wijziging van artikel 85

Het voorstel *onder 1* doet de derde en vierde zin van artikel 85, eerste lid, vervallen. Aan de aldaar geregelde mogelijkheid voor belanghebbenden bij het gemeentebestuur bezwaren in te dienen tegen een raadsbesluit tot onteigening bestaat geen behoefte meer nu artikel 84 belanghebbenden de bevoegdheid geeft bij de Kroon bezwaren tegen zodanig besluit in te brengen. De tevens voorgestelde wijziging in de bewoording van de laatste zin van het eerste lid hangt met het voorgaande samen.

De *onder 2* voorgestelde wijziging van het tweede lid van artikel 85 behelst slechts een redactionele verduidelijking.

Artikel I, onderdeel G, wijziging van artikel 86

De *onder 1* voorgestelde wijziging formaliseert de reeds ten departementen van de eerste ondergetekende

bestaande goede gewoonte ook de geregistreerde eigenaren en andere rechthebbenden, die bij een bepaalde onteigeningszaak betrokken zijn, een afschrift van het desbetreffende Koninklijk besluit te doen toekomen.

Het *onder 2* voorgestelde nieuwe tweede lid van artikel 86 voorziet in de – in het algemeen deel van deze memorie aangekondigde – verplichting voor de minister, die het aangaat (i.c. de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening), om alvorens een beslissing omtrent het raadsbesluit tot onteigening wordt genomen, degenen die tijdig bij de Kroon bezwaren hebben ingediend te horen. Hij kan ook andere belanghebbenden horen. Te denken valt aan de gemeenten.

De *onder 3* voorgestelde wijziging van artikel 86, derde (oud tweede) lid, formaliseert de inmiddels gevestigde praktijk alle Koninklijke besluiten omtrent raadsbesluiten tot onteigening in de Staatscourant openbaar te maken, dus niet, zoals artikel 86, tweede lid, thans nog voorschrijft, alleen de Koninklijke besluiten tot goedkeuring.

In dit verband wijzen wij nog op het bij Koninklijke boodschap van 22 juni 1981 ingediende ontwerp van Wet tot wijziging van de Wet administratieve rechtspraak overheidsbeschikkingen, vaststelling van een nieuwe bijlage als bedoeld in artikel 6 van die wet en wijziging van de onteigeningswet inzake het horen van de Raad van State (Tweede Kamer, Zitting 1981, 16945, nrs. 1–2). Daarbij is in artikel III voorgesteld artikel 79 van de onteigeningswet zodanig te wijzigen, dat de Raad van State (altijd) wordt gehoord alvorens wordt beslist omtrent goedkeuring van een raadsbesluit tot onteigening.

Artikel I, onderdeel H, wijziging van artikel 87

De *onder 1* voorgestelde wijziging van het eerste lid van artikel 87 strekt ertoe op een meer duidelijke wijze een termijn vast te stellen voor het instellen van beroep.

De *onder 2* voorgestelde wijziging van het derde lid spreekt voor zichzelf.

Artikel II

Dit artikel bevat een voor de hand liggende, doch onmisbare overgangsbepaling.

Artikel III

De bepaling onder 1 is opgenomen om het tijdstip van inwerkingtreding duidelijk kenbaar te doen zijn.

De bepaling *onder 2* strekt ertoe de beschikking te krijgen over een doorlopende tekst van Titel IV van de onteigeningswet, gesteld in de huidige spelling en met genummerde artikelliden.

De Minister van Volkshuisvesting en
Ruimtelijke Ordening,
E. Nypels

De Minister van Justitie,
J. de Ruiter